

Szinházi biztosság

részben sajnálatos véletlenek folytán lettek. Volt rá eset, hogy a szinpadon szereplő színész a kellékebe kapott revolverrel magát, vagy szereplő társát megsebezte. Gyakori eset a rozsdás szegbe lépés, mely olykor halálos bajt okozott. Speciálisan szinpadi balesetek a sülyesztővel kapcsolatban is fordultak elő stb. Minden nagyobb színháznál mentő-szék-reny van az ügyelő asztala mellett felszerelve, az első segítség-nyújtására.

Szinházi biztosság volt a neve Kolozsvárott 1848 előtt a színházi bizottságnak, majd 1852-ben színházi választmány lett a hivatalos címe.

Szinházi cenzura. Már 1792-ben történt intézkedés az iránt, hogy az előadandó szindarab csak előzetes átvizsgálás után hozható színre; ez az intézkedés a cenzura, mely különben német mintára honosult meg. 1850 nov. 14-én kiadott rendelet szerint a szindarabok előadását a helytartótanács engedélyezte. 1851 okt. 7-én a szinpadi rendszabályokat 12 pontban állapították meg. A cenzorok a kulisszák mögött ültek, onnan vizsgálták, vajjon a kitörölt részt elmondják-e a színészek vagy sem. — Molnár György emlékirataiban azt írja, hogy azon a helyeken, ahol a színészek célzásokat akartak tenni és tüntetést előidézni, úgy segítettek a dolgon, hogy előzőleg a színésznőket a cenzorok nyakára küldték, hogy incselkedjenek velük, ezzel elterelték a figyelmüket és így egy-egy kirobbanó kiszólás, hazafias mondás háborítatlanul célt ért. — (V. ö. Directiva regula. I. köt. 351. old. Első színházi cenzura. I. köt. 413. old.)

Szinházi énekkar. (Lásd: Kardalnok, Kardalos, Karénekes.)

Szinházi év: a vidéki szintársulatoknál szept.-tól szeptemberig terjed oly formában, hogy az új tagnak már aug. 27-én meg kell jelennie az új állomás helyén. Ez a rend 1906 óta van érvényben. Azelőtt a színházi év husvétvasárnaptól virágvasárnapig terjedt. Ez a rend igen hátrányos volt a színészekre, mert a legtöbb igazgató — tekintettel a gyengébb nyári látogatottságra — a nyári hóna-

Szinházi helyárák

pokra kevesebb tagot szerződttetett és társulatát csak szept. vagy okt. hónapoktól kezdve egészítette ki a teljes létszámmra. Ennek következtében a színészek egy tekintélyes része körülbelül fél évig szerződés nélkül maradt. Az új színházi évvel egyidejűleg a Színész-egyesület kimondotta a 12 óra szóló szerződések kötelező voltát, a mi jelentős szociális vívmányt jelentett a színészek szempontjából.

Szinházi helyárák, a színházi előadás megtekintésére lefizetett összeg. Az első magyar szintársulatnál aránylag igen alacsony volt a helyár. Az ötvenes években még divatozott az a szokás, hogy a jegyeket meg lehetett váltani természetbeni fizetéssel: tojás, hus, kolbász, liszt, vagy kenyér ellenében. Molnár György feljegyzéseiben olvassuk, hogy 1854-ben Balatonfüreden ez volt a színházi belépőtíj: 1 pár husos csirkéért 2 álló karzati jegyet adtak, fiatal pipe (liba) 2 karzati zártszékkel volt egyenértékű, zsenge rucáért 1 karzati zártszék és 1 karzati állóhely járt, fiatal pulykáért 1 földszinti zártszéket utaltak ki; 1 kis kosár tojásért 3 előadásra 1-1 álló karzati jegy volt érvényes, 1 szopós báránnyért 1 hétig lehetett karzati zártszékre menni. 1 szopós malacért két földszinti zártszéket adtak, stb. A helyárákat rendszerint a szintársulat igazgatója, vagy a színház vezetője állapítja meg. Ezek a helyárák a rendes köznapi előadásra érvényesek. Ezeket csak 50%-os, vagy újabban vigalmi-adós utalványokkal mérséklék egyes emberek részére. Nagyobb vendégszerepléseknél a helyárákat azután felemelik, amikor is az előadásokat „felemelt-helyárákkal” hirdetik. A vasárnap, ünnepnap és némelykor hétköznap délutáni előadásokra „mérsékelt helyárák”-at szabnak meg, míg a gyermek, ifjúsági vagy katona (levante) előadásokra, „rendkívül mérsékelt helyárák”-at szoktak hirdetni. Ismeretes még a „mérsékeltlen felemelt helyárák” elnevezés is, amelyet kisebb igényű vendégtájakoknál, jótékony célú vagy éjjeli előadásoknál szoktak hirdetni az igazgatók. A színházi helyárákkal kapcsolatban az u. n. bérleti-rendszer